

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ВОЙНАТА В УКРАИНА И СВЪРЗАНИТЕ С НЕЯ МИГРАЦИОННИ ПРОЦЕСИ

Светослав Хаджийски

Националната сигурност е възлов елемент в системата на сигурността, защото включва трите първи нива/равнища – лична, групова и държавна.¹ В този смисъл тя е най-близо до концепта за сигурност, доколкото същият касае неговия основен реципиент – човека. От друга страна, националната сигурност е в пряк досег с по-горното ниво, съставлявано от регионалната и световната сигурност. Следователно тя зависи както от състоянието на „вътрешните“ си равнища, така и от „външните“ влияния, които пряко или косвено я засягат.

Погледната от тази страна, войната в Украйна е предпоставка за класическа криза на регионалната сигурност с последствия върху националните нива на сигурност в региона. Тези последствия естествено засягат индивидуалните, груповите и държавните нива/равнища.

България, като географски близка с Украйна страна, трябва да „очаква“ политически, икономически и психологически заплахи, които са предизвикателства за националната сигурност.

Първото, най-рано проявено последствие, е свързано с мигрантския натиск на бежанците от войната.² Макар и по-малък в сравнение с други страни³, броят на украинските граждани, потърсили убежище в България, е значителен и сам по себе си предизвикателство пред националната сигурност.

На този етап от развитието на регионалната криза се очертават няколко проблема, свързани с миграционния процес.

Социално-икономически

Този аспект на миграционния проблем е най-значимият и най-широко дискутиран. Той е актуален както за бежанците, така и за приемащата ги страна.

¹ Йончев, Д., 2008, с. 10.

² Към 10.04.22 г. в България са влезли 164 000 украинци, като 75 300 са останали с временен статут.

³ Например към същата дата в Полша бежанците са 1,5 милиона, а в Румъния – 600 хил.

Неговият екзистенциален характер има силно политическо, психологическо и гражданско отражение. Екстремната ситуация на неотложност налагат вземане на бързи, понякога възможно и нерелевантни институционални и управленски решения. Необходимостта от осигуряване на подслон, храна и задоволяване на минимум социални услуги за много хора с различен статус, състояние и нужди по принцип е трудна задача. Тя се усложнява от състоянието на държавата, на институциите и липсата на опит. Ограничените по принцип, силно намалени от пандемията и политическата нестабилност ресурси наложиха палиативни мерки с временен характер.⁴ Това може да бъде предпоставка за бъдещи недоволства и от двете страни. Липсата на каквато и да е представа за продължителността на войната обективно лишава онези, които управляват социално-икономическите проблеми, от перспектива и надеждно планиране на действията. Затова и такива важни за живота на бежанците неща, като устройване на работа, училище и детски градини за децата, са отложени за неопределено време или оставени на случайни решения и лична грижа. Тази стихийност, освен на ситуационни причини, се дължи и на организационни неудачи, несъгласуваност и институционални противоречия⁵.

По отношение на националната сигурност нерешаването на социално-икономическия проблем може да има неблагоприятни последствия и на трите ѝ нива. За сигурността на държавата – финансови и политизирани проблеми. За групите – недоволства и възможни прояви на масово поведение. За личната сигурност – общо безпокойство и субективно преживяване на застрашеност.

Здравно-епидемиологични

Макар бежанците от Украйна като цяло да са в категорията „легални мигранти“, този аспект на миграционния проблем е актуален както поради пряката му връзка с нивата, съставляващи националната сигурност, така и поради редица обективности. Тук следва да се отбележат три обстоятелства, които се дискутират медийно и здравно-институционално.

На първо място е COVID пандемията, от която страната ни излиза бавно и със сравнително недостатъчен процент ваксинирани граждани. Има основания да се твърди, че украинските бежанци, които са още по-малко ваксинирани, могат да бъдат носители на някои от вариантите на Корона вируса. Граничният контрол с ПСР тестове, който се прави, не може да бъде стопроцентова гаранция поради недостатъчна надеждност и възможни пропуски.

На второ място е фактът, че децата на мигрантите са имунизирани по календар, който не е сходен с българския. Това крие опасности от заразяване с някои инфекции като: дифтерия, морбили или коклюш при контакт с български деца.⁶

Накрая, не трябва да се изключва вероятността от ХИВ инфекции. Въпреки че това беше опровергавано от специалисти и медии, по-голямото разпростра-

⁴ Определените 41 лв. на мигрант, които се отпускат на предоставящите хотелиерски услуги, освен че са недостатъчни, имат срок до 31.05. т.г.

⁵ На 22.04. 22 г. Ръководителят на Правителствения щаб за бежанците е подал оставка.

⁶ При евентуално настъпване в детски заведения.

нение на заразените в Украйна е факт.⁷ По непотвърдени данни около четвърт от бежанците са заразени с този вирус и други полово предавани болести. Макар че това не е съвсем проверено, този здравен аспект не трябва да се игнорира.

Нашата здравна система показва по време на Ковид кризата своята надеждност и способност да се справя в различни ситуации. Въпреки това здравният аспект на проблема не трябва да се подценява, защото зависи и от други, включително случайни фактори. А що се касае до връзката с националната сигурност, същата е пряка.

Криминален

Бежанската вълна безспорно се отразява на криминалната ситуация в страната, която пряко влияе на националната сигурност на всичките ѝ равнища. Няма съмнение, че между търсещите убежище и закрила има и такива, които търсят „спасение“ от съдебно преследване или користна изгода. Войната създава условия за безредие, корупция и дезорганизация в системите за сигурност в Украйна.⁸ Още в началото на инвазията от украинските затвори бяха освободени значителен брой лишени от свобода, годни за включване в отбраната на страната. Няма съмнение, че това са осъдени за криминални деяния или част от организираната престъпност. Също така няма съмнение, че част от тях няма да направят опит за напускане на страната. Не се знае колко такива лица са преминали в България, но много е вероятно те да продължат престъпната си дейност на този „нов“ терен.⁹ Независимо дали този вид бежанци са бивши затворници, или неосъждани преди, трябва да се допуска, че ще направят опит да се „включат“ в незаконни дейности, като проституция, наркоразпространение и контрабанда, рекет. Това неизбежно би довело до познатите борби за територии и преразпределяне на влияния.

Националната сигурност е сложен конструкт, който зависи от множество външни и вътрешни фактори. Това я прави чувствителна и уязвима. Същевременно тя е относително устойчива и отделни събития не могат да я застрашат сериозно. В този смисъл бежанската вълна от Украйна и нейните реални или възможни последици в представените три аспекта на този етап могат да се определят като предизвикателства, които изискват адекватни действия от държавните институции и обществото като цяло.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Йончев, Д.** Равнища на сигурност. София. НБУ, 2008.
2. **Слатински, Н.** Петте нива на сигурността. София: Военно издателство, 2010.

⁷ По данни на СЗО – около 700 хил. души.

⁸ Неофициално се говори, че нелегално напускане на страната от страна на мъже, подлежащи на мобилизация, може да се „реализира“ срещу подкуп от няколко хиляди долара.

⁹ Говори се, че български престъпни групировки се „готвят“ за отпор и защита на позициите си.

*Светослав Минков Хаджийски, докторант,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
Велико Търново,
e-mail: svet76.crazy.bg@abv.bg*

*Svetoslav Minkov Hadzhiyski, PHD student,
VTU „St. Cyril and St. Methoius“,
Veliko Turnovo,
e-mail: svet76.crazy.bg@abv.bg*

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ВОЙНАТА В УКРАИНА И СВЪРЗАНИТЕ С НЕЯ МИГРАЦИОННИ ПРОЦЕСИ

Светослав Хаджийски

Резюме: Тази статия разглежда някои проблеми, свързани с отражението на войната в Украйна върху националната сигурност. На този етап от развитието на конфликта същите са свързани главно с миграцията на бежанци. Макар че не всички остават трайно в страната, се създава нова ситуация, която, ако не бъде разбрана правилно, може да доведе до допълнителна заплаха за сигурността.

Ключови думи: национална сигурност, война, миграция, престъпност, икономически проблем, контрол.

CHALLENGES TO NATIONAL SECURITY ARISING FROM THE WAR IN UKRAINE AND RELATED MIGRATION PROCESSES

Svetoslav Hadzhiyski

Summary: This article examines some issues related to the impact of the war in Ukraine on national security. At this stage in the development of the conflict, they are mainly related to the migration of refugees. Although not all of them remain permanently in the country, a new situation is emerging, which, if not properly understood, could pose an additional security threat.

Keywords: national security, war, migration, crime, economic problem, control.